

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії

**Ректор Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

Губерський Л. В.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

на здобуття ступеня вищої освіти – магістр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітньо-наукова програма – «Економіка та економічна політика»

Форма навчання – денна

Київ – 2020

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

«УХВАЛЕНО»

Вченою радою економічного факультету

протокол № 8 від 21 січня 2020 року

Голова вченої ради економічного факультету

проф. Ігнатюк А. І.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

на здобуття ступеня вищої освіти – магістр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітньо-наукова програма – «Економіка та економічна політика»

Форма навчання – денна

**Гарант програми,
завідувач випускової кафедри
(кафедри економічної теорії,
макро- і мікроекономіки)**

Н. І. Гражевська

Київ – 2020

ЗМІСТ

Вступ

Модуль 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

- 1.1. Предмет і методи дослідження економічної теорії.
- 1.2. Економічні потреби та економічні інтереси суспільства.
- 1.3. Економічна система суспільства.
- 1.4. Сутність та еволюція відносин власності.
- 1.5. Перехідна економіка: сутність та основні риси.
- 1.6. Форми організації суспільного виробництва та їх еволюція.
- 1.7. Товар і його властивості. Теорії цінності товару.
- 1.8. Теорія грошей та грошового обігу.
- 1.9. Ринок, його структура та функції.
- 1.10. Інфраструктура ринкової економіки.
- 1.11. Конкуренція і монополія у ринковій економіці.
- 1.12. Підприємництво у ринковій економіці.
- 1.13. Підприємство (фірма) в умовах ринкових відносин.
- 1.14. Капітал як економічна категорія товарного виробництва.
- 1.15. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки.
- 1.16. Доходи, їх джерела й розподіл.
- 1.17. Економіка невизначеності, ризику і страхування.
- 1.18. Національне виробництво і відтворення.
- 1.19. Фінансова система.
- 1.20. Кредитна система.
- 1.21. Теоретичні аспекти ринкової трансформації економіки України.
- 1.22. Світове господарство та його еволюція.
- 1.23. Форми міжнародних економічних відносин.
- 1.24. Глобалізація економіки.

Модуль 2. МІКРОЕКОНОМІКА

- 2.1. Предмет, методи та методологія мікроекономіки.
- 2.2. Мікроекономічна теорія попиту і пропозиції.
- 2.3. Часткова ринкова рівновага.
- 2.4. Модель поведінки споживача.
- 2.5. Теорія виробництва.
- 2.6. Витрати виробництва.
- 2.7. Ринок досконалої конкуренції.
- 2.8. Ринок чистої монополії.
- 2.9. Ринок монополістичної конкуренції.
- 2.10. Ринок олігополії.
- 2.11. Пропозиція праці.
- 2.12. Попит підприємства на ресурси.
- 2.13. Ринок капіталу.

- 2.14. Загальноекономічна рівновага та суспільний добробут.
- 2.15. Зовнішні ефекти та суспільні блага.

Модуль 3. МАКРОЕКОНОМІКА

- 3.1. Предмет, методи та функції макроекономіки.
- 3.2. Макроекономічна модель кругообігу ресурсів, товарів і доходів.
- 3.3. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.
- 3.4. Сукупний попит та сукупна пропозиція в макроекономічному аналізі.
- 3.5. Споживання, заощадження та інвестиції.
- 3.6. Теорія мультиплікатора-акселератора.
- 3.7. Національний ринок товарів та послуг (благ).
- 3.8. Національний ринок грошей та його взаємодія з ринком благ.
- 3.9. Національний ринок праці та його взаємодія з товарним та грошовим ринками.
- 3.10. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку.
- 3.11. Макроекономічна нестабільність: інфляція і безробіття.
- 3.12. Економічне зростання.
- 3.13. Грошово-кредитна політика держави.
- 3.14. Фіскальна політика держави.
- 3.15. Макроекономічна політика у відкритій економіці.

Модуль 4. ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ УЧЕНЬ

- 4.1. Теоретико-методологічні основи дослідження історії економічних учень.
- 4.2. Економічне вчення меркантилізму.
- 4.3. Виникнення та розвиток класичної політичної економії.
- 4.4. Історичний напрям в економічній теорії.
- 4.5. Економічні аспекти соціалістичних учень.
- 4.6. Виникнення та розвиток маржиналізму.
- 4.7. Формування неокласичного напрямку.
- 4.8. Генеза та еволюція кейнсіанства.
- 4.9. Економічний неолібералізм та неоконсерватизм.
- 4.10. Економічна теорія інституціоналізму.

ВСТУП

Кафедра економічної теорії, макро- і мікроекономіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка здійснює підготовку студентів за освітнім ступенем магістра за спеціальністю 051 – «Економіка», освітньою програмою «Економіка та економічна політика». За сучасних умов посткризової модернізації національної економіки роль економічної науки зростає. Прискорення реформування національної економіки та забезпечення гармонійної інтеграції України до системи світового господарства посилює вимоги до спеціалістів економічного профілю. Дисципліни «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Історія економічних учень» є одними із основних дисциплін, що формують необхідні цим фахівцям знання.

Фахівці в галузі економіки та економічної політики повинні володіти сучасною термінологією та інструментарієм економічної науки і економічної політики, знати основні закони і принципи функціонування ринкового господарства. Тому навчання в магістратурі за спеціальністю «Економіка» та освітньою програмою «Економіка та економічна політика» вимагає від студентів високого рівня теоретичних знань, володіння практичними навичками проведення економічного аналізу, ринкових досліджень, формування стратегії й тактики прийняття управлінських рішень у сучасному мінливому та нестійкому господарському середовищі. За цих умов важливого значення набувають знання та навички, отримані студентом під час навчання в бакалавраті. Для перевірки їх відповідності вимогам навчання в магістратурі зі спеціальності «Економіка» (освітня програма «Економіка та економічна політика») проводяться вступні випробування.

Метою вступного іспиту до магістратури зі спеціальності «Економіка» (освітня програма «Економіка та економічна політика») є формування контингенту студентів, спроможних успішно опанувати дисципліни означеної спеціальності шляхом оцінювання знань та навичок абітурієнтів за напрямками професійно-орієнтованої діяльності бакалавра.

Вимоги до здібностей та рівня підготовленості абітурієнтів. Успішне засвоєння навчальної програми освітнього ступеня магістр зі спеціальності «Економіка» (освітня програма «Економіка та економічна політика») потребує від абітурієнта наявності базової вищої освіти освітнього рівня «бакалавр», а також здатності до оволодіння знаннями, уміннями та навичками в галузі соціально-економічних та професійно-орієнтованих дисциплін.

Зміст програми вступних іспитів. Програма вступного іспиту до магістратури зі спеціальності «Економіка», освітня програма «Економіка та економічна політика» має інтегрований характер і містить питання чотирьох модулів:

Модуль 1. Економічна теорія.

Модуль 2. Мікроекономіка.

Модуль 3. Макроекономіка.

Модуль 4. Історія економічних учень.

Порядок проведення вступного іспиту визначається «Положенням про порядок зарахування студентів на навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістр на

факультети та в інститути Київського національного університету імені Тараса Шевченка».

Формою проведення вступного випробування до магістратури зі спеціальності «Економіка», освітня програма «Економіка та економічна політика» є письмовий іспит.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО МАГІСТРАТУРИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЕКОНОМІКА», ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «ЕКОНОМІКА ТА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА»

МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

Тема 1. Предмет і методи дослідження економічної теорії

Предмет економічної теорії та еволюція його визначення різними школами світової економічної думки. Економіка й економічна теорія, їхнє співвідношення і взаємодія. Позитивна та нормативна економічна теорія.

Методи пізнання економічних процесів та явищ.

Економічні категорії та закони. Система економічних законів. Форми пізнання та використання економічних законів.

Функції економічної теорії: теоретико-пізнавальна (евристична), методологічна, практична, прогностична, виховна. Економічна теорія як теоретико-методологічна база інших економічних наук.

Економічна теорія як основа економічної політики.

Тема 2. Економічні потреби та економічні інтереси суспільства

Сутність та структура економічних потреб суспільства. Засоби задоволення людських потреб. Економічні блага та їх класифікація.

Економічний закон зростання потреб, особливості його прояву в умовах НТР. Проблема вибору як наслідок суперечності між безмежністю потреб та обмеженістю ресурсів.

Економічні інтереси. Суб'єкти та об'єкти економічних інтересів. Класифікація економічних інтересів.

Єдність і суперечності в системі економічних інтересів суспільства. Корупція та її основні форми. Механізми узгодження економічних інтересів суспільства. Лобізм та лобістська діяльність.

Мотиви та стимули ефективного господарювання.

Тема 3. Економічна система суспільства

Формаційний та цивілізаційний підходи до періодизації економічного розвитку.

Економічна система, її сутність та найважливіші ознаки.

Основні структурні елементи економічної системи.

Типи економічних систем. Традиційна економічна система. Ринкова економічна система. Командно-адміністративна економічна система. Змішана (поліформічна) економічна система.

Місце і роль людини в економічній системі.

Тема 4. Сутність та еволюція відносин власності

Сутність та структура відносин власності. Місце власності в економічній системі. Правовий та економічний зміст власності.

Основні форми власності та їх взаємодія. Індивідуальна власність. Приватна власність. Колективна власність та її види. Корпоративна та державна власність.

Еволюція відносин власності. Трансформація відносин власності в Україні.

Об'єкти власності. Власність особи на продуктивну силу своєї праці. Власність на засоби виробництва. Власність на землю. Інтелектуальна власність. Власність на інформацію.

Новітні тенденції в розвитку відносин власності.

Тема 5. Перехідна економіка: сутність та основні риси

Перехідна економіка як закономірна стадія життєвого циклу економічної системи. Зміст перехідної економіки, її типи. Закономірності функціонування перехідної економіки.

Криза і розпад командно-адміністративної системи та об'єктивна необхідність трансформації посткомуністичних країн. Відмінності інверсійного і класичного типів ринкової трансформації. Концепції переходу посткомуністичних країн до соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Особливості первісного нагромадження капіталу в інверсійній економіці. Переструктуризація перехідної економіки у відповідності з новими закономірностями її функціонування.

Роль держави в трансформаційній економіці. Державна власність: роль, межі та тенденції розвитку в перехідний період.

Тіньова економіка, методи підрахунку її обсягів та способи детінізації.

Економічна теорія і економічна політика в перехідний період.

Тема 6. Форми організації суспільного виробництва та їхня еволюція

Сутність і основні риси суспільного виробництва. Основні елементи процесу виробництва.

Структура суспільного виробництва. Сутність та взаємозв'язок матеріального та нематеріального виробництва.

Основні фактори суспільного виробництва та їхній взаємозв'язок. Виробнича функція.

Технологічні можливості суспільства. Межа виробничих можливостей.

Ефективність виробництва, її сутність, економічні та соціальні показники.

Поділ праці та спеціалізація виробництва.

Форми організації суспільного виробництва. Натуральне виробництво. Товарне виробництво та його типи. Загальні основи й суперечності товарного виробництва.

Тема 7. Товар і його властивості. Теорії цінності товару

Економічні та неекономічні блага. Товар і його властивості.

Теорії цінності: витрат виробництва, трудової вартості, граничної корисності, попиту і пропозиції.

Закон вартості, його сутність та функції.

Тема 8. Теорія грошей та грошового обігу

Теоретичні концепції виникнення і сутності грошей. Генезис грошових відносин. Історія розвитку грошей.

Функції грошей та їхня еволюція. Функціональні форми грошей.

Грошова маса. Грошові агрегати.

Грошовий обіг і його закони. Визначення кількості грошей, необхідних для обслуговування товарного обміну.

Грошова система, її структурні елементи та основні типи.

Генезис грошової системи України.

Стійкість грошового обігу. Поняття грошової реформи. Види грошових реформ.

Тема 9. Ринок, його структура та функції

Суть ринку, об'єктивні передумови його виникнення та етапи формування. Основні риси та принципи функціонування ринкової економіки.

Функції ринку та його роль у соціально-економічній системі суспільства.

Основні суб'єкти ринкової економіки.

Переваги та обмеження ринкової економіки. Позитивні й негативні екстерналії.

Структура ринку. Види ринків: предметів споживання, засобів виробництва, науково-технічних розробок та інформації, фінансів, валютний, нерухомості, робочої сили тощо.

Особливості становлення ринкових відносин в Україні.

Тема 10. Інфраструктура ринкової економіки

Сутність та складові ринкової інфраструктури. Функції інфраструктури ринку.

Біржі: товарні, фондові, фрахтові, валютні, праці, універсальні, спеціалізовані.

Біржові угоди: форвард, ф'ючерс, хеджування, онкольні, опціон, аукціон.

Посередники біржової торгівлі: маклери, брокери, дилери, джобери, «бики», «ведмеді».

Первинний та вторинний ринки цінних паперів. Види цінних паперів: акції, облігації, векселі, варанти, ваучери, сертифікати, коносаменти тощо.

Сучасні організаційні форми продажу товарів та послуг. Маркетинг.

Формування ринкової інфраструктури в Україні.

Тема 11. Конкуренція і монополія у ринковій економіці

Конкуренція, її сутність та економічні основи. Економічний закон конкуренції.

Функції економічної конкуренції. Конкурентоспроможність.

Види економічної конкуренції та методи конкурентної боротьби.

Монополія: причини виникнення, суть та основні форми. Концентрація і централізація капіталу та виробництва.

Класифікація монополій. Основні організаційні форми економічних монополій: картель, синдикат, трест, багатогалузевий концерн, конгломерат, консорціум.

Антимонопольна політика держави. Антимонопольне законодавство.

Розвиток конкурентних відносин в трансформаційній економіці України.

Тема 12. Підприємництво у ринковій економіці

Сутність підприємництва та умови його існування. Основні принципи та ознаки підприємництва. Теорії та моделі підприємництва.

Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності. Типи підприємців у сучасній ринковій економіці.

Організаційно-правові форми підприємництва. Функції підприємництва. Права, обов'язки і відповідальність підприємця.

Нові види підприємницької діяльності.

Економічні основи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 13. Підприємство (фірма) в умовах ринкових відносин

Підприємство, його суть, основні ознаки та особливості. Підприємство і фірма.

Класифікація підприємств.

Сутність, ознаки, переваги та обмеження індивідуальних підприємств.

Господарські товариства, їхні види, переваги та обмеження.

Корпорація (акціонерне товариство), його переваги та обмеження. Організація та управління акціонерним товариством.

Кооперативи: сутність, ознаки, основні види.

Державні підприємства та їхні види. Спільні підприємства.

Класифікація підприємств залежно від сфер їхньої діяльності.

Великі, середні, малі підприємства. Види малих підприємств та характер їхньої діяльності.

Економічні основи розвитку та види підприємств в Україні.

Тема 14. Капітал як економічна категорія товарного виробництва

Теоретичне осмислення сутності капіталу в історії економічної думки.

Багатоаспектність аналізу конкретних форм існування капіталу. Власний та залучений капітал. Речовий, людський, інтелектуальний та соціальний капітал. Промисловий, торговельний та позичковий капітал. Реальний та фіктивний капітал. Місцевий, регіональний, національний та транснаціональний капітал.

Структура авансованого промислового капіталу. Кругооборот та оборот промислового капіталу. Час і швидкість обороту капіталу.

Моральне та фізичне зношення основного капіталу. Амортизація і відтворення основного капіталу.

Тема 15. Ринкові відносини в аграрному секторі економіки

Аграрні відносини, їхній зміст і особливості. Суб'єкти аграрних відносин.

Форми власності на землю. Реформування земельних відносин в Україні.

Земельна рента, її сутність, види і механізм утворення.

Ринок земельних ресурсів. Ціна землі.

Агропромислова інтеграція. Агропромисловий комплекс та його структура. Становлення і розвиток ринкових відносин в агропромисловому секторі економіки України.

Державна політика регулювання й підтримки агропромислового виробництва.

Тема 16. Доходи, їх джерела й розподіл

Сутність, види й джерела формування доходів. Номінальні та реальні доходи.

Функціональний розподіл доходів: марксистська і маржиналістська концепції.

Ціноутворення на ринку праці. Заробітна плата, її форми та системи.

Вплив держави та профспілок на функціонування ринку праці.

Персональний розподіл доходів.

Сімейні доходи, їхній рівень, джерела та структура.

Диференціація доходів населення. Економічна природа бідності та шляхи її подолання.

Сучасні тенденції формування та регулювання доходів населення України.

Тема 17. Економіка невизначеності, ризику і страхування

Невизначеність і ризиковість сучасної ринкової економіки. Фактори ризиковості економіки.

Головні види економічних ризиків. Методи визначення рівня ризику.

Спекуляція та її роль в умовах ринку. Способи спекулятивної біржової діяльності. Наслідки спекулятивної діяльності.

Страхування як засіб обмеження рівня ризиковості. Сутність, функції та економічний механізм страхування.

Тема 18. Національне виробництво і відтворення

Зміст та пропорції національного (суспільного) відтворення.

Види суспільного відтворення: звужене, просте, розширене.

Теоретичні моделі суспільного відтворення: економічна таблиця Ф. Кене, схеми суспільного відтворення К. Маркса, балансові моделі відтворення, модель «затрати-випуск» В. Леонт'єва.

Система національного рахівництва: необхідність, виникнення, зміст та цілі.

Тема 19. Фінансова система

Необхідність та зміст фінансів. Структура та функції фінансів.

Фінансова система. Державний бюджет та його функції. Головні джерела формування надходжень до державного бюджету. Форми виплат із державного бюджету. Принципи бюджетного фінансування.

Бюджетна система України.

Сутність та причини бюджетного дефіциту. Заходи щодо обмеження бюджетного дефіциту.

Державний борг і його форми. Вплив державного боргу на економіку. Управління державним боргом. Державний борг України.

Податкова система: сутність, структура, функції. Класифікація податків. Принципи та методи оподаткування.

Податкова система України: сучасний стан та перспективи розвитку.

Тема 20. Кредитна система

Необхідність, зміст та принципи функціонування кредиту. Форми та функції кредиту.

Кредитна система та її структура. Центральний банк та його функції.

Комерційні банки як основа кредитної системи. Функції комерційних банків. Операції комерційних банків: пасивні, активні, посередницькі.

Спеціалізовані кредитно-фінансові інститути: сутність, основні функції.

Міжнародні фінансово-кредитні інститути.

Сучасний стан та перспективи розвитку кредитної системи України.

Тема 21. Теоретичні аспекти ринкової трансформації економіки України

Об'єктивні передумови та напрями ринкової трансформації економіки України. Основні чинники трансформаційного спаду економіки України.

Трансформація відносин власності та формування конкурентного середовища як стратегічний пріоритет ринкових перетворень в Україні.

Ключові проблеми та стратегічні пріоритети економічної політики України на сучасному етапі.

Сучасний стан та напрями підвищення конкурентоспроможності економіки України. Розбудова інноваційної моделі розвитку національної економіки.

Трансформація грошово-кредитної та фінансової систем України.

Проблеми та перспективи інтеграції національної економіки до глобального світогосподарського середовища.

Тема 22. Світове господарство та його еволюція

Поняття світового господарства і етапи його розвитку.

Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Особливості розвитку міжнародного поділу праці за сучасних умов.

Інтернаціоналізація господарського життя. Інтеграційні процеси у сучасному світі. Основні форми сучасних інтеграційних об'єднань.

Проблеми перебудови сучасних міжнародних економічних відносин. Зростання взаємозалежності і проблеми міжнародного регулювання. Новий міжнародний економічний порядок.

Роль і місце у світовому господарстві країн з розвинутою ринковою економікою, країн з перехідною економікою та країн, що розвиваються. Нові індустріальні країни. Зовнішньоекономічна стратегія незалежної України. Основні напрями та механізм нової структури зовнішньоекономічного співробітництва.

Тема 23. Форми міжнародних економічних відносин

Сутність, форми і основні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин.

Міжнародна торгівля. Теорії міжнародної торгівлі. Торговельний баланс країни. Світова організація торгівлі.

Міжнародний рух капіталу: зміст та форми. Міжнародні кредитні відносини та міжнародний ринок позичкового капіталу.

Міжнародні валютно-фінансові відносини. Конвертованість національних валют. Валютний курс і паритет купівельної спроможності. Фіксований та плаваючий валютні курси. Платіжний баланс.

Етапи еволюції світової валютної системи. Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та інші міжнародні організації.

Міжнародне науково-технічне співробітництво: сутність, основні форми.

Сутність, причини та форми міжнародної міграції робочої сили. Сучасні тенденції та наслідки міжнародної міграції робочої сили.

Тема 24. Глобалізація економіки

Глобалізація як закономірний процес світогосподарського розвитку. Основні чинники глобалізації. Форми вияву глобалізації. Основні підходи до визначення хронологічних меж глобалізації.

Сутність, ознаки та рівні глобалізації економіки. Функціональні блоки глобальної економіки. Рівневі вияви глобалізації.

Суперечності глобалізації та її моделі. Характерні ознаки неоліберальної моделі глобалізації. Сутність та характеристики «глобалізації з людським обличчям».

Сутність та класифікація глобальних проблем людства. Взаємопов'язаність та передумови вирішення глобальних проблем.

Концепція «сталого розвитку» та її еволюція. Передумови та шляхи вирішення глобальних проблем.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії. – К.: Знання, 2008. – 263 с.
2. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність: Підручник. 2-ге видання. – К.: Знання, 2008. – 431 с.
3. Вірченко В.В. Інтелектуальна власність: теоретичні витоки та економічні імперативи розвитку : монографія / В.В. Вірченко. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2018. – 488 с.

4. Вітренко А.О. Сервісна економіка: теорія, сучасні виклики та глобальні тренди. – К.: Знання, 2016. – 413 с.
5. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст: Монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». – 2008. – 296 с.
6. Глосарій зеленого бізнесу: українсько-німецько-російсько-англійський / В.Базилевич, Д. Вальтер та ін. – Під наук. ред. В. Базилевича, Д. Вальтера. – К.: Знання, 2010. – 518 с.
7. Гражевська Н.І. Еволюція сучасних економічних систем: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2011. – 286 с.
8. Економічна стратегія та політика реалізації європейського вектору розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя: монографія / за ред. В.Д. Базилевича, В.Л. Осецького. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка; НДС «Центр економічних досліджень»; ЗАТ «Нічлава», 2018. – 539 с.
9. Економічна теорія: Політекономія: підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – 9-те вид., перероблене і доповнене. – К.: Знання, 2014. – 710 с. Електронний ресурс (з локальної мережі КНУ): http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_ekonomichna_2014.pdf
10. Економічна теорія: Політекономія: практикум: навч. посіб. / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719 с.
11. Ігнатюк А.І. Економіка галузевих ринків: Навч. посібник. – К: ВПЦ «Київський університет», 2015. – 448 с.
12. Інвестування: навч. посіб. / В.Л. Осецький, П.П. Мазурок, О.П. Гузенко ; за ред. П.П. Мазурка. – ВПЦ «Київський університет», 2014. – 383 с.
13. Історія економіки та економічної думки: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2018. – 775 с.
14. Історія економічних учень: Підручник у 2 ч. / За ред. В.Д. Базилевича. – 3-тє вид., випр. і допов. – К.: Знання, 2006. – Ч.1 – 582с. Ч.2 – 575с.
15. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посіб. / уклад.: В.Д.Базилевич, Н.І. Гражевська, А. О. Маслов та ін.; За ред. В.Д. Базилевича. – К. : Знання, 2011. – 1198 с.
16. Макконнелл К. Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика: пер. с англ. / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю. – М. : Инфра-М, 2007. – 939 с.
17. Маслов А.О. Інформаційно-знаннева економіка: підручник / А.О.Маслов. – К.: ВПЦ Київський університет», 2016. – 463 с.
18. Страхування: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2008. – 1019 с.
19. Страхування: практикум: навч. посіб. / За ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 607с.
20. Фондовий ринок: Підручник у 2 книгах. / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін. / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2015, 2016.

21. Фондовий ринок: практикум: навчальний посібник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.; за ред. В.Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Знання, 2017. – 718 с.
22. Цінні папери: підручник / В.Д.Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін., за ред. В.Д.Базилевича. К.: Знання, 2011р. – 1094с.
23. Цінні папери: практикум: навчальний посібник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін., за ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2013. – 791с.

МОДУЛЬ II. МІКРОЕКОНОМІКА

Тема 1. Предмет, методи та методологія мікроекономіки

Мікроекономічний рівень господарської системи, суб'єкти та об'єкти мікроекономіки. Мікроекономіка як наука: предмет, об'єкт дослідження.

Методи мікроекономічних досліджень, етапи та форми наукового пізнання. Моделювання як метод наукового пізнання. Види мікроекономічних моделей, економічні змінні, припущення.

Методологія мікроекономічного аналізу в процесі еволюційного розвитку мікроекономіки як науки. Позитивізм, гедонізм, утилітаризм.

Тема 2. Мікроекономічна теорія попиту і пропозиції

Попит та фактори, що на нього впливають. Зміни у попиті та величині попиту. Закон попиту. Індивідуальний та ринковий попит. Парадокси закону попиту: ефекти Гіффена, наслідування, сноба, Веблена, очікування цін.

Пропозиція та її фактори. Зміни у пропозиції та величині пропозиції. Закон пропозиції. Індивідуальна та ринкова пропозиція.

Еластичність попиту: пряма, за доходом, перехресна. Пряма еластичність попиту та загальний дохід фірми. Еластичність пропозиції. Чинники, що впливають на пряму еластичність попиту. Практичне використання поняття еластичності.

Тема 3. Часткова ринкова рівновага

Взаємодія попиту і пропозиції. Часткова ринкова рівновага. Рівноважна ціна та обсяги. Фактори, що впливають на рівновагу на ринку. Дефіцит та надлишки. Надлишок споживача та виробника.

Єдиність та множинність ринкової рівноваги.

Вплив на рівновагу змін у попиті та пропозиції.

Стійка та нестійка рівновага. Функція надлишкового попиту. Ринкове пристосування: підходи Вальраса та Маршалла. Локальна та глобальна стабільність рівноваги.

Вплив часового періоду на рівновагу. Павутиноподібна модель стійкої ринкової рівноваги. Вплив держави на ринкову рівновагу. Мінімальні та максимальні ціни. Вплив оподаткування на ціноутворення.

Цінове регулювання в умовах трансформаційної економіки.

Тема 4. Модель поведінки споживача

Чинники, що визначають поведінку споживача. Концепція раціонального споживача. Уподобання споживача. Корисність як основа переваг.

Визначення корисності: кардиналістська та ординалістська концепції.

Порядкова концепція корисності. Аксиоми порядкової концепції. Криві байдужості та їх властивості. Гранична норма заміщення.

Кількісна концепція корисності. Функція корисності. Закони Госсена.

Чинники, що обмежують попит споживача. Бюджетне обмеження.

Оптимальний вибір споживача: зміст, математична та графічна інтерпретації. Кардиналістська модель оптимізації вибору споживача. Рівновага споживача на основі ординалістського підходу. Вплив держави на поведінку споживача.

Реакція споживача на зміну доходу. Попит на блага високої та низької споживної якості.

Реакція споживача на зміну власної ціни блага. Побудова кривої індивідуального попиту.

Рівняння Слуцького. Ефект доходу та ефект заміщення за Хіксом та Слуцьким. Функції компенсованого попиту.

Тема 5. Теорія виробництва

Виробничий процес та його складові. Процес виробництва, його ресурси та результати. Виробнича функція та економічна ефективність виробництва.

Динаміка сукупного, середнього та граничного продуктів для виробничої функції з одним змінним ресурсом. Закон спадної віддачі змінного фактору. Середня та гранична продуктивність змінного ресурсу. Стадії розвитку виробництва за умови збільшення обсягів змінного ресурсу. Еластичність випуску за змінними ресурсами.

Виробнича функція з двома змінними ресурсами. Ізокванта. Заміщення ресурсів. Види виробничих функцій: класична, неокласична, лінійно-обмежена. Вплив технологічних змін на виробничу функцію.

Віддача від масштабу, графічна інтерпретація. Однорідна виробнича функція. Еластичність випуску від масштабу. Теорема Векселя-Джонсона.

Тема 6. Витрати виробництва

Зміст і структура альтернативних витрат виробництва. Бухгалтерський та економічний прибутки.

Види витрат короткострокового періоду та їх співвідношення. Загальні, постійні, змінні витрати. Середні та граничні витрати. Графічна інтерпретація.

Оптимальна комбінація ресурсів у довгостроковому періоді. Ізокоста. Мінімізація витрат та максимізація випуску.

Функція загальних витрат у довгостроковому та короткостроковому періоді.

Витрати довгострокового періоду та їх співвідношення із витратами короткострокового періоду.

Економія від масштабу. Вибір оптимального розміру підприємства.

Тема 7. Ринок досконалої конкуренції

Критерії класифікації ринків. Ознаки та умови існування досконалої конкуренції. Загальний, середній дохід. Функція попиту для фірми на ринку досконалої конкуренції.

Оптимальний план випуску конкурентної фірми у короткостроковому періоді: аналітична та графічні моделі. Правила максимізації прибутку першого та другого порядку. Ізопрофіта.

Пропозиція фірми на ринку досконалої конкуренції у короткостроковому періоді. Пропозиція фірми за умов однакових та різних витрат, при зміні витрат в залежності від цін на ресурси.

Ринкова пропозиція та рівновага на ринку досконалої конкуренції у короткостроковому та довгостроковому періодах. Пропозиція фірми при незмінних витратах, витратах, що зростають, та постійних витратах.

Тема 8. Ринок чистої монополії

Характеристика ринку чистої монополії. Крива попиту та граничного доходу для фірми-монополіста.

Оптимальний план випуску фірми-монополіста у короткостроковому періоді. Максимізація прибутку монополіста: графічна та аналітична моделі.

Особливості пропозиції фірми на ринку чистої монополії.

Монопольна влада та її вимір. Наслідки монополізації та їх оцінка. Державна політика підтримки конкуренції та протидії монополізму. Монопольне становище фірми. Групова монополія.

Цінова дискримінація та її види в теорії та на практиці.

Бар'єри входження фірм на ринок. Ринки природної монополії та їх регулювання. Злиття та поглинання фірм: етапи, мотиви, наслідки.

Проблеми подолання монополізації виробництва у трансформаційній економіці.

Тема 9. Ринок монополістичної конкуренції

Сутність та особливості ринку монополістичної конкуренції. Нецінова конкуренція. Дві криві попиту для фірми на ринку монополістичної конкуренції. Диференціація продукції та її види. Моделі продуктової та просторової диференціації. Роль реклами на ринку монополістичної конкуренції.

Визначення оптимального плану фірми на ринку монополістичної конкуренції у короткостроковому періоді. Механізм встановлення рівноваги на ринку за цінової конкуренції.

Короткострокова та довгострокова рівновага монополістичного конкурента.

Тема 10. Ринок олігополії

Олігополія: характерні ознаки. Теорія олігополії. Теорія ігор як засіб пояснення олігополістичної поведінки. Концепція ламаної кривої попиту.

Моделі взаємної гри: Курно, Бертрана. Графічна та аналітичні моделі.

Моделі послідовної гри: Штакельберга, цінового лідерства. Графічна та аналітичні моделі. Рівновага в моделях кількісної олігополії.

Теорія змови. Модель «картель». Причини порушення картельних угод.

Тема 11. Пропозиція праці

Ринок ресурсів: зміст, структура, особливості. Порівняльна характеристика ринку ресурсів та ринку продуктів.

Пропозиція праці на основі вибору найманого працівника між доходом від роботи за наймом та дозвіллям. Особливості аналізу ринку праці на макро- та мікрорівнях. Модель оптимального вибору доходу та дозвілля. Ефект доходу та ефект заміщення при зростанні ставки заробітної плати. Індивідуальна пропозиція праці.

Пропозиція на досконало конкурентному ринку праці для підприємств та галузі. Коротко- та довгострокова крива пропозиції праці.

Профспілки та державне регулювання ринку праці.

Тема 12. Попит підприємства на ресурси

Попит досконало конкурентного підприємства на один змінний ресурс на досконало конкурентному ринку ресурсів. Вартість (цінність) граничного продукту. Граничний дохід від граничного продукту. Граничні факторні витрати.

Попит досконало конкурентного підприємства на один із декількох змінний ресурсів на досконало конкурентному ринку ресурсів.

Ринковий попит на змінний ресурс для досконало конкурентного ринку.

Попит підприємства-монополіста на єдиний змінний ресурс на досконало конкурентному ринку ресурсів.

Попит підприємства-монополіста на один із декількох змінних ресурсів на досконало конкурентному ринку ресурсів.

Ринковий попит на змінний ресурс підприємств, що мають монопольну владу.

Монопсонія на ринку змінного ресурсу.

Оптимум підприємства, що виступає монопсоністом на ринку ресурсів та монополістом на ринку продуктів, вироблених із цих ресурсів.

Цінова дискримінація з боку монопсоніста.

Трансфертний дохід і економічна рента. Квазірента.

Тема 13. Ринок капіталу

Ринок фінансового капіталу та його рівновага. Інвестування, інвестиції. Функції суб'єктів фінансового ринку. Попит і пропозиція кредитних ресурсів. Модель міжчасового вибору. Лінія міжчасового бюджетного обмеження. Визначення поточної ставки для декількох періодів. Вплив зміни процентної ставки на міжчасовий вибір споживача. Крива індивідуальної пропозиції грошових коштів домогосподарства. Крива ринкової пропозиції кредитних грошових коштів.

Пропозиція реального (фізичного) капіталу. Ринок оборотного капіталу. Ринок основного капіталу. Дисконтування. Внутрішня норма доходності інвестиційного проекту. Пропозиція послуг основного капіталу.

Попит на послуги основного капіталу та рівновага в різних типах ринкових структур.

Тема 14. Загальноекономічна рівновага та суспільний добробут

Критерії ефективності. Функції суспільного добробуту. Максимізація суспільного добробуту.

Критерій та оптимум Парето. Оптимум Парето в обміні, у виробництві. Коробка Еджворта. Контрактна крива. Крива споживчих можливостей. Оптимальний випуск галузі. Оптимальне розміщення ресурсів між галузями виробництва. Оптимальна структура економіки. Крива суспільної байдужості.

Неокласична модель загальної ринкової рівноваги: модель без виробництва. Закон Вальраса. Теореми суспільного добробуту.

Неокласична модель загальної ринкової рівноваги у моделі із виробництвом.

Тема 15. Зовнішні ефекти та суспільні блага

Сутність та форми вияву зовнішніх ефектів. Методи корекції зовнішніх ефектів. Аналоги ринкових механізмів. Приватне вирішення проблеми зовнішніх ефектів. Теорема Коуза. «Трагедія общин».

Сутність суспільних благ. Змішані блага. Оптимальність у забезпеченні суспільними благами. Суспільний вибір. Досягнення оптимуму в наданні суспільних благ за умови прямої демократії: правило одностайності та правило більшості.

Надання суспільних благ в умовах представницької демократії.

Проблеми забезпечення ефективності функціонування економіки та держави за умов ринкової трансформації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Ігнатюк А.І., Слухай С.В. Мікроекономіка: Підручник, 2-ге вид. – К., 2008. – Електронний ресурс (з локальної мережі КНУ):
http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_mikroekonomika_2008.pdf
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Ігнатюк А.І., Слухай С.В. Мікроекономіка: практикум: Навч. посіб. / За ред. В.Д. Базилевича, 2-ге вид. переробл. і допов. – К.: Знання, 2010. – Електронний ресурс (з локальної мережі КНУ):
http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_mikroekonomika_2012.pdf
3. Веріан Г.Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід: Підручник / Пер. з англ. С.Слухая. – К.: Лібра, 2006. – 632 с.
4. Вітренко А.О. Сервісна економіка: теорія, сучасні виклики та глобальні тренди. – К.: Знання, 2016. – 413 с.
5. Гронтковська Г.Е, Косік А.Ф. Мікроекономіка. Практикум: Навч. посіб. – К.: ЦНЛ, 2010. – 418 с.
6. Є. Слуцький. Визнання. Творча спадщина з погляду сучасності: Монографія / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – Електронний ресурс (з локальної мережі КНУ):
http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/sluts

- ky_acknowledgement_2007.pdf
7. Ігнатюк А.І. Економіка галузевих ринків: Навч. посібник. – К: ВПЦ “Київський університет”, 2015. – 448 с.
 8. Кирильчук О.В. Теорія ціноутворення: Навч. посібник. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2015. – 196 с.
 9. Маршалл А. Принципы экономической науки: В 3 т. – М.: Прогресс, 1993.
 10. Семюелсон П.А., Нордгауз В.Д. [## **МОДУЛЬ III. МАКРОЕКОНОМІКА**](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Мікроекономіка : пер.з англ. – К. : Основи, 1998. – 676 с.11. Слухай С.В. Довідник базових термінів і понять з мікроекономіки. – К.: АграрМедіаГруп, 2015. – 374 с.12. Филіук Г. М. Конкуренція і монополія в епоху глобалізації: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 404 с.13. Austan Goolsbee, Steven Levitt, Chad Syverson, Microeconomics. – Worth Publishers; 10 ed., 2015.– 832 p.14. Boyes W. J. , Melvin M. Microeconomics. – 10th Revised edition Edition. – US, 2015. – 528 p.15. Campbell R. McConnell, Stanley L. Brue, Sean Masaki Flynn Dr., Microeconomics. – McGraw-Hill Education; 21 ed., 2017.– 672 p.16. Curtis D., Irvine I. Microeconomics: Markets, Methods and Models – Lyryx, 2014. – 425 p.17. Goodwin N., Harris J. M., Nelson J. A., Rajkarnikar P. J., Roach B., Torras M. Microeconomics in Context. 4th ed. – Routledge, 2018. – 646 p.18. Mankiw N. Gregory, Taylor Mark, Microeconomics. – Cengage Learning EMEA; Auflage: 4 ed., 2017.– 464 p.19. Nicholson W., Microeconomic Theory: Basic Principles and Extensions. – Cengage Learning, Inc., UK, 2016. – 784 p.20. Frank R. H., Bernanke B., Antonovics K., Heffetz O. Principles of Microeconomics 7th ed. – McGraw-Hill Education, 2018. – 480 p.</div><div data-bbox=)

Тема 1. Предмет, методи та функції макроекономіки

Макроекономіка як явище, сфера знань і наука.

Рівні економічної системи, їх взаємозв'язок. Суб'єкти та об'єкти макроекономіки. Предмет та функції макроекономіки.

Методологія макроекономічного аналізу, проблеми макроекономіки у світлі різноманітних економічних теорій, шкіл та напрямків. Загальні та специфічні методи макроекономічних досліджень. Зв'язок макроекономіки з іншими науками.

Типи макроекономічних моделей.

Макроекономіка – теоретична основа державної економічної політики.

Тема 2. Макроекономічна модель кругообігу ресурсів, товарів і доходів

Економічний кругообіг у закритій економіці без участі держави (закритій приватній економіці): проста та ускладнена моделі.

Модель кругообігу закритої економіки за участю держави (закритої змішаної економіки). Модель кругообігу відкритої економіки/

Тема 3. Макроекономічні показники в системі національних рахунків

Теоретичні основи СНР. Етапи розвитку СНР. Принципи СНР. Порівняльний аналіз Балансу народного господарства (БНГ) та системи національних рахунків.

Основні поняття та макроекономічні показники у СНР-93. Валовий внутрішній продукт (ВВП, або GDP). Методи виміру ВВП. Валовий національний дохід (ВНД, або GNI). Валовий національний наявний дохід (ВННД, або GNDI). Чистий національний дохід (ЧНД, або NNI).

Номинальний та реальний ВВП. Індекси цін та дефлятор ВВП. Фактичний та потенційний обсяг національного виробництва.

Чистий економічний добробут (ЧЕД). Нові макроекономічні показники: індекс людського розвитку, індекс економічної свободи, рівень глобалізації, рівень тінізації.

Тема 4. Сукупний попит та сукупна пропозиція в макроекономічному аналізі

Сукупний попит (AD). Структура сукупного попиту: споживчий попит домогосподарств (C), інвестиційний попит підприємницького сектора (I), попит держави (G) та попит закордону (N_E).

Крива сукупного попиту. Цінові та нецінові чинники динаміки AD.

Сукупна пропозиція (AS). Крива AS у короткостроковому та довгостроковому періодах. Кейнсіанський, класичний та проміжний відрізки кривої AS.

Рівновага сукупного попиту (AD) та сукупної пропозиції (AS). Потенційний обсяг виробництва. Довгострокова та короткострокова макроекономічна рівновага. Ефект храповика.

Тема 5. Споживання, заощадження та інвестиції

Споживання як функція доходу після сплати податків. Заощадження як функція доходу після оподаткування. Графіки функцій споживання та заощадження. Автономне споживання та чинники, що його визначають. Середня схильність до споживання (APC або \bar{c}) та середня схильність до заощадження (APS або \bar{s}). Гранична схильність до споживання (MPC або c') та гранична схильність до заощаджень (MPS або s').

Теорії споживання: Дж. М. Кейнса, С. Кузнеця, І. Фішера, Ф. Модильяні, М. Фрідмена.

Економічний зміст та види інвестицій. Валові інвестиції. Чисті інвестиції. Амортизація. Взаємозв'язок між інвестиціями та заощадженнями.

Тема 6. Теорія мультиплікатора-акселератора

Автономні інвестиції: суб'єкти, джерела, мета. Кейнсіанська теорія автономних інвестицій. Гранична ефективність капіталу. Неокласична теорія автономних інвестицій.

Мультиплікатор інвестицій: сутність та методи виміру. Простий та ускладнений мультиплікатори інвестицій. Розрив ВВП: рецесійний та інфляційний.

Індуційовані інвестиції: суб'єкти, джерела, мета. Модель акселератора. Коефіцієнт акселерації. Модель взаємодії мультиплікатора-акселератора.

Тема 7. Національний ринок товарів та послуг (благ)

Національний ринок, його зміст, структура, об'єкти, суб'єкти.

Загальна економічна рівновага. Модель Л. Вальраса. Класична модель рівноваги на ринку благ.

Кейнсіанська революція у макроекономіці. Модель «витрати-випуск» («кейнсіанський хрест») та «ін'єкції-вилучення». Кейнсіанське уявлення про засоби впливу держави на загальну рівновагу через елементи сукупних витрат.

Модель IS («інвестиції – заощадження») – модель рівноваги на ринку благ у короткостроковому періоді.

Тема 8. Національний ринок грошей та його взаємодія з ринком благ

Ринок грошей: зміст, об'єкти, суб'єкти, структура. Ліквідність грошових засобів. Грошові агрегати. Власне гроші та майже гроші.

Грошова маса та грошова база. Банківські резерви та їх структура. Грошовий мультиплікатор: простий та ускладнений. Коефіцієнт депонування. Коефіцієнт резервування.

Пропозиція грошей трьома суб'єктами: Центральним банком, комерційними банками та небанківським сектором.

Попит на гроші. Класична концепція попиту на гроші. Кількісна теорія грошей. Рівняння Фішера та «кембриджське рівняння». Кейнсіанська модель попиту на гроші (теорія переваг ліквідності).

Рівновага грошового ринку: короткострокова та довгострокова. Модель LM («ліквідність – гроші») Дж. Хансена. Взаємодія грошового ринку з ринком благ – модель Дж. Хікса IS–LM.

Тема 9. Національний ринок праці та його взаємодія з товарним та грошовим ринками

Національний ринок праці. Об'єкти та суб'єкти ринку праці.

Інституціональне та неінституціональне населення. Економічно активне населення. Економічно неактивне населення. Зайнятість і безробіття. Форми зайнятості. Рівень зайнятості. Рівень безробіття.

Попит на працю (L^D) та фактори, що на нього впливають. Пропозиція праці (L^S) та чинники, що її визначають.

Неокласична та кейнсіанська теорії відновлення рівноваги на ринку праці.

Модель Хікса – Хансена – модель рівноваги ринків товарів, грошей та праці.

Тема 10. Макроекономічна нестабільність: циклічність економічного розвитку

Макроекономічна нестабільність. Циклічність як форма прояву макроекономічної нестабільності. Тренд. Основні фази економічного (ділового) циклу та їх ознаки. Види циклів. Порівняльна характеристика класичного економічного (ділового) циклу та сучасних економічних коливань. Рецесія. Стагнація. Стагфляція. Теорії циклічного розвитку.

Нециклічні коливання. Структурні кризи: види та особливості.

Моделі економічних коливань. Кейнсіанські моделі економічних коливань: модель Самуельсона – Хікса (мультиплікатора – акселератора), модель Калдора. Неокласичні моделі економічних коливань: модель реального економічного циклу, стохастична модель циклу.

Державне антициклічне регулювання.

Тема 11. Макроекономічна нестабільність: інфляція і безробіття

Інфляція, її суть та причини виникнення. Вимірювання інфляції. Індeksi та темп інфляції. Види інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат (пропозиції). Передбачувана та непередбачувана інфляція. Помірна, галопуюча та гіперінфляція. Дефляція.

Соціально-економічні наслідки передбачуваної та непередбачуваної інфляції. Ефект Фішера. Ефект Олівера-Танзі. Інфляційний податок. Монетаристське пояснення причин інфляції. Кейнсіанський погляд на інфляцію.

Безробіття як фактор макроекономічної нестабільності. Типи (форми) безробіття. Природний рівень безробіття. Приховане безробіття та прихована зайнятість. Теорії безробіття: класична, кейнсіанська, концепція природнього безробіття М.Фрідмана. Соціально-економічні наслідки безробіття. Закон А.Оукена.

Зв'язок інфляції та безробіття. Крива А.Філліпса. Антиінфляційна політика держави. Заходи держави, спрямовані на обмеження безробіття.

Тема 12. Економічне зростання

Макроекономічний зміст економічного зростання. Типи економічного зростання: екстенсивний та інтенсивний. Джерела та фактори економічного зростання. Темпи економічного зростання. Виробнича функція Кобба–Дугласа.

Кейнсіанські моделі економічного зростання. Модель економічного зростання Є. Домара. Модель економічного зростання Р.Харрода.

Неокласична модель економічного зростання Р.Солоу. Норма зношування капіталу (амортизація (σ)). Темп зростання населення (n). Темп реалізації технічного прогресу (g). Технічний прогрес як нескінченний фактор економічного зростання. «Золоте правило» Е.Фелпса. Залишок Солоу.

Економічне зростання та економічний розвиток.

Межі економічного зростання та його державне регулювання.

Тема 13. Грошово-кредитна політика держави

Грошово-кредитна система: зміст, структура, об'єкти, суб'єкти та функції. Особливості сучасної грошово-кредитної системи.

Роль Центрального банку у здійсненні грошово-кредитної політики. Функції Центрального банку. Засоби прямого та опосередкованого впливу грошово-кредитної політики. Монетарна експансія та монетарна рестрикція. Політика «дорогих» та «дешевих» грошей.

Роль монетарної політики у регулюванні інфляції. Інфляційне таргетування.

Комерційні банки та мультиплікація банківських депозитів. Функції комерційних банків.

Небанківські фінансові і кредитні установи як суб'єкти грошово-кредитної системи.

Тема 14. Фіскальна політика держави

Фіскальна політика, її зміст та функції. Фіскальна експансія та фіскальна рестрикція. Автоматична фіскальна політика. Дискреційна фіскальна політика. Мультиплікатори фіскальної політики. Державні видатки.

Податкова система. Податки, їх функції та класифікація. Податкова ставка. Податкові пільги. Системи оподаткування: прогресивна, пропорційна, регресивна. Крива А. Лаффера.

Бюджетна система. Державний бюджет та його види: фактичний, структурний та циклічний. Структура державного бюджету. Збалансований, дефіцитний та профіцитний державний бюджет. Види бюджетного дефіциту. Методи фінансування дефіциту державного бюджету.

Державний борг: сутність, причини, види. Взаємозв'язок дефіциту бюджету та державного боргу. Дефолт. Управління державним боргом.

Тема 15. Макроекономічна політика у відкритій економіці

Мегаекономічний рівень економіки. Світовий ринок та його суб'єкти. Форми міжнародних економічних відносин (МЕВ). Політики протекціонізму та фритредерства. Показники відкритості національної економіки.

Світова валютна система: зміст, структура. Валютні курси.

Торгівельний і платіжний баланси: зміст і структура.

Модель малої відкритої економіки. Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Манделла-Флемінга при фіксованому та плаваючому обмінних курсах.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, доп. - К.: Атіка, 2009. – 368с.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д.Базилевича. – 4-те вид. – К.: Знання-Прес, 2009. – 743 с.

3. Базилевич В.Д. Макроекономіка. Практикум: Навчальний посібник/ В.Д.Базилевич, К.С.Базилевич, Л.О.Баластрик; За ред. В.Д.Базилевича.– 2-ге вид., переробл. і доп.– К.: Знання, 2010.– 623 с.
4. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії. - К.: Знання, 2008. - 263 с.
5. Дорнбуш Р., Фишер С. Макроэкономика / Пер. с англ.– М.: Изд-во МГУ: ИНФРА-М, 1997.– 784 с.
6. Глущенко, С. В. Монетарна політика: теоретико-методологічні аспекти: навч. посіб. / С. В. Глущенко. – Київ : НаУКМА, 2017. – 64 с.
7. Дадашова П. А. Системний аналіз та моделювання впливу взаємоузгодженості монетарної та фіскальної політики на макроекономічну стабільність: автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.11 / Дадашова Первін Акіфівна ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - Київ, 2017. - 20 с.
8. Дуліба Є. Фіскальна політика України в контексті реалізації фіскальної функції держави / Є. Дуліба // *Evropsky politicky a pravni diskurz*. – 2018. – Vol. 5, Iss. 3. – С. 68-74.
9. Економічна стратегія та політика реалізації європейського вектору розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя: монографія / за ред. В.Д. Базилевича, В.Л. Осецького. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка; НДС «Центр економічних досліджень»; ЗАТ «Нічлава», 2018. – 539 с.
10. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. – М.: Гелиос АРВ, 2002.
11. Кругман П. Возвращение Великой депрессии? Мировой кризис глазами нобелевского лауреата / П. Кругман; пер. с англ. – М.: Эксмо, 2009. – 512 с.
12. Купер Дж. Природа финансовых кризисов / Джордж Купер; пер. с англ. – СПб: Best Business Books, 2010. – 210 с.
13. Макконнелл К.Р., Брю С.Л., Флинн Ш.М. Экономикс: принципы, проблемы, политика / пер. с англ. – 19-е изд. – М.: ИНФРА-М, 2013. – 1028 с.
14. Макроекономіка: базовий курс : навч. посіб. / [проф. І.Й. Малий, проф. І.Ф. Радіонова, доц. Т.Ф. Куценко, доц. Н.В. Федірко та ін.] — К.: КНЕУ, 2016. — 246 с.
15. Макроекономічна політика у макроекономічній стабілізації національної економіки: / за наук. ред. проф. І.Ф. Радіонової. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2017. – 240 с.
16. Мэнкью Гр., Тейлор М. Экономикс. 2-е изд. – СПб: Питер, 2013. – 656с.
17. Пенсійна система: Підручник. / В.І. Грушко, О.Г. Чумаченко, О.В. Красота та ін.; За ред. В.І. Грушка. – К. : Університет економіки та права «Крок», 2017. – 368 с.
18. Пікетті Т. Капітал у ХХІ столітті / пер з англ. – К.: Наш формат, 2016. – 696с.
19. Радіонова І.Ф. Макроекономіка: теорія та політика: Підручник. – К.: Таксон, 2004. – 348 с.
20. Фондовий ринок: Підручник у 2 книгах. / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін./ За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2015, 2016.

21. Фондовий ринок: практикум: навчальний посібник / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін.; за ред. В.Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Знання, 2017. – 718 с
22. Цінні папери: Підручник / В.Д.Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін., за ред. В.Д.Базилевича. – К.: Знання, 2011р. – 1094с.
23. Цінні папери: практикум: Навч. посіб. + компакт-диск. / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2013. – 791с.
24. Экономикс: принципы, проблемы и политика: Уч. / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю, Ш.М. Флинн. -Пер.19-е англ. изд. - М.: ИНФРА-М, 2013. - XXVIII, 1028 с.
25. Barro R. J. Macroeconomic Policy. – Cambridge, Mass: Harvard University Press, 1990. – 379 p.
26. Blanchard O., Dell’Ariccia G., Mauro P. Rethinking Macroeconomic Policy. International Monetary Fund. 2010. – URL : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/spn/2010/spn1003.pdf>
27. Keynes J.M. The General Theory of Employment, Interest and Money / J.M. Keynes // London, Macmillan, 1936. – 263 p.
28. Mankiw N.G. Principles of Economics. – United States, Cengage Learning, 2011. – 890 p.
29. Samuelson P.A., Nordhaus W. D. Economics. – McGraw Hill Companies, 2009. – 781 p.
30. Taylor J.B. Inflation targeting in high inflation emerging economies: lessons about rules and instruments / J.B. Taylor // Journal of Applied Economics. – 2018. – Vol. 22, Issue 1. – P. 102-115.

МОДУЛЬ IV. ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНИХ УЧЕНЬ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи дослідження історії економічних учень

Предмет та завдання історії економічних учень. Еволюція економічних учень як закономірний та об’єктивний процес, його чинники та закономірності.

Наукові підходи до структурування та періодизації історії економічних учень. Кумулятивна модель розвитку економічної науки. Парадигми та наукові революції (Т. Кун). Методологія науково-дослідних програм (І. Лакатос). Методологія історико-економічного аналізу (Й.А. Шумпетер, М. Блауг та ін.).

Плюралізм ідейних та теоретико-методологічних засад в історичному розвитку економічних учень. Наукова ортодоксія та гетеродоксія в економічній теорії. Мейнстрім та його взаємодія з альтернативними напрямками.

Позитивний та нормативний аспекти в історії економічних учень.

Структурування етапів історичного розвитку економічної науки.

Тема 2. Економічне вчення меркантилізму

Історичні умови виникнення меркантилізму як системи економічних поглядів епохи первісного нагромадження капіталу. Особливості меркантилізму як напряму економічної думки.

Своєрідність методології меркантилізму. Погляди на природу грошей, грошовий обіг, зміст і джерела суспільного багатства, принципи економічної політики держави. Обґрунтування державного протекціонізму у зовнішній торгівлі.

Основні етапи розвитку меркантилістської доктрини та принципів економічної політики. Економічні погляди та доктрина активного грошового балансу раннього меркантилізму (XV-XVI ст.). Економічні погляди та доктрина активного торговельного балансу пізнього меркантилізму (XVII-XVIII ст.).

Особливості меркантилізму в окремих країнах.

Місце меркантилізму в історії економічних учень.

Тема 3. Виникнення та розвиток класичної політичної економії

Історичні умови виникнення класичної політичної економії. Характерні риси та етапи розвитку.

Характеристика економічних поглядів фізіократії (Ф. Кене, А. Тюрго). Перший дослід макроекономічного аналізу суспільного відтворення в "Економічній таблиці" Ф. Кене.

Економічні погляди А. Сміта як засновника теоретичної системи класичної політичної економії. Ідеї економічного лібералізму А. Сміта. Розробка теоретичних проблем політичної економії.

Подальший розвиток класичної школи політичної економії у XIX ст. Теоретична система Д. Рікардо. Економічні погляди Т.Р. Мальтуса. Розробка ідей ринкового лібералізму в теоретичній спадщині Ж.Б. Сея. Розвиток класичних ідей у США (Ч. Кері).

Завершення класичної школи політичної економії (Дж.С. Мілль). Розвиток ідей класичної школи в українській економічній думці XIX ст. (І. Вернадський, М. Бунге).

Місце класичної школи політичної економії в історії економічних учень.

Тема 4. Історичний напрям в економічній теорії

Історична обумовленість самотності економічної думки Німеччини. Основні етапи еволюції історичного напрямку.

Національна система політичної економії Ф. Ліста: теоретико-методологічні засади, зміст економічних поглядів та відмінності від класичної школи.

Подальший розвиток історичного методу представниками історичної школи (В. Рошер, Б. Гільдебрандт, К. Кніс).

Нова історична школа та її течії (Г. Шмоллер, Л. Brentano).

Розвиток історичного напрямку в працях представників новітньої історичної школи (М. Вебер, В. Зомбарт).

Особливості методології історичного напрямку. Розвиток історичного методу. Періодизація історії народного господарства. Пріоритетність правових, соціальних,

морально-етичних, психологічних, релігійних чинників розвитку системи національного господарства. Дослідження ролі та значення суспільних інституцій.

Місце історичного напрямку в історії економічних учень.

Тема 5. Економічні аспекти соціалістичних учень

Історичні умови виникнення, джерела та теоретико-методологічні основи економічної теорії марксизму. Спільні риси та відмінності з класичною політичною економією.

Логіка та структура “Капітала” К. Маркса. Розробка теоретичних проблем політичної економії: трудова теорія вартості, учення про капітал, додаткову вартість, економічні закони та суперечності капіталізму, розподіл та соціальну справедливість. Марксова теорія відтворення суспільного продукту та її наукове значення. Місце марксизму в історії економічних учень.

Ліберально-реформістська ревізія економічної теорії марксизму на рубежі XIX-XX ст. (Е. Бернштейн, К. Каутський, Р. Гільфердінг) та обґрунтування еволюційного розвитку капіталізму. Критичний марксизм в Україні (М. Туган-Барановський).

Сучасна еволюція соціально-економічних концепцій світової соціал-демократії: економічна платформа демократичного соціалізму, соціалізація та гуманізація суспільного розвитку.

Тема 6. Виникнення та розвиток маржиналізму

Історичні умови виникнення, теоретичні витoki та особливості методології маржиналізму. Сутність та етапи маржинальної революції.

Австрійська школа маржиналізму та розробка суб'єктивно-психологічної концепції цінності (К. Менгер, Ф. Візер, Е. Бем-Баверк). Граничний аналіз як методологічна основа ринкової економічної теорії.

Англійська школа маржиналізму (У.С. Джевонс).

Поширення та розвиток маржиналізму в Україні (М. Туган-Барановський, Р. Орженцький). Київська психологічна школа маржиналізму (М. Бунге, Д. Піхно, О. Білімович, Є. Слуцький).

Лозаннська школа маржиналізму: загальнорівноважний аналіз Л. Вальраса, теорія оптимуму В. Парето. Становлення математичної школи в українській економічній думці на рубежі XIX-XX ст. (Є. Слуцький).

Місце маржиналізму в історії економічних учень.

Тема 7. Формування неокласичного напрямку

Формування неокласичного напрямку на рубежі XIX-XX ст. Теоретико-методологічні ознаки неокласики.

Започаткування А. Маршаллом неокласичного напрямку як галузі теоретичної економіки. Особливості методології, нова інтерпретація предмета і завдань “Економікс”.

А. Маршалл як засновник функціонального мікроекономічного аналізу ринку. Теорія ринкового ціноутворення та синтез класичної і маржинальної теорій цінності.

Американська школа маржиналізму та неокласики (Дж.Б. Кларк). Теорія розподілу. Економічна статика та динаміка. Граничний аналіз спадної продуктивності факторів виробництва.

Місце неокласики в історії економічних учень.

Тема 8. Генеза та еволюція кейнсіанства

Історичні умови виникнення кейнсіанства. Зміст кейнсіанської наукової революції. Особливості методології кейнсіанства. Критика Дж.М. Кейнсом класичних та неокласичних поглядів у праці "Загальна теорія зайнятості, процента та грошей".

Макроекономічна теорія Дж.М. Кейнса. Концепція ефективного попиту. Розробка Кейнсом нового категоріального апарату макроекономічного аналізу. Кейнсіанська концепція управління попитом. Інструменти державного регулювання ринкової економіки.

Подальша еволюція кейнсіанського напрямку. Зміст та структура основних течій неокейнсіанства (Дж. Хікс, Е. Хансен, П. Семюелсон та ін.). Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Сучасний розвиток кейнсіанського напрямку: посткейнсіанство та нове кейнсіанство.

Місце кейнсіанства в історії економічних учень.

Тема 9. Економічний неолібералізм та неоконсерватизм

Історичні умови виникнення економічного неолібералізму. Теоретичні основи та методологічні принципи. Основні школи неолібералізму, проблематика їх досліджень.

Неоавстрійська школа неолібералізму (Л. Мізес, Ф. Хайєк). Філософія економічної свободи Ф. Хайєка. Економічний лібералізм та регульованість економіки.

Фрайбурзька школа та особливості методології ордолібералізму (А. Мюллер-Армак, В. Репке, О. Рюстов, Л. Ерхард). Учення про ідеальні типи господарства та принципи економічної політики. Концепція соціального ринкового господарства.

М. Фрідмен як фундатор та ідеолог Чиказької школи неолібералізму. Дослідження проблем економічної свободи у ринково-підприємницькій системі.

Зміст та структура економічного неоконсерватизму. Монетаризм М. Фрідмена. Економічна теорія пропозиції (А. Лаффер). Теорія раціональних очікувань (Р. Лукас).

Місце економічного неолібералізму та неоконсерватизму в історії економічних учень.

Тема 10. Економічна теорія інституціоналізму

Соціально-економічні умови виникнення традиційного (старого) інституціоналізму. Ідейно-теоретичні джерела та теоретико-методологічні засади.

Основні течії традиційного інституціоналізму: соціально-психологічна течія (Т. Веблен); соціально-правова течія (Дж. Коммонс); кон'юнктурно-статистична течія (У. Мітчелл).

Етапи еволюції та пріоритетні проблеми теоретичних досліджень традиційного інституціоналізму в другій половині ХХ ст. – на початку ХХІ ст. Соціально-інституційні технократичні концепції посткапіталістичної трансформації економіки. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства, “третьої хвилі”, інформаційної економіки (Дж. Гелбрейт, Д. Белл, А. Тоффлер та ін.).

Теоретико-методологічні засади та структура нового інституціоналізму на рубежі ХХ-ХХІ ст.: теорія трансакційних витрат (Р. Коуз, О. Вільямсом); економічна теорія прав власності (Р. Коуз, А. Алчіан); теорія суспільного вибору (Дж. Б'юкенен); нова економічна історія та теорія інституційних змін (Д. Норт, Р. Фогель).

Місце інституціоналізму в історії економічних учень.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки: монографія. – К.: Знання-Прес, 2007. – 718 с.
2. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Філософія економіки. Історія: монографія. – К.: Знання, 2011. – 1198 с.
3. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Економіко-філософська думка сучасного світу – К.: Знання, 2015. – 821 с.
4. Блауг М. Економічна теорія в ретроспективі. – К.: Основи, 2001. – 670 с.
5. Гайдай Т.В. Парадигма інституціоналізму: методологічний контекст: монографія. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 296 с.
6. Є. Слуцький. Визнання. Творча спадщина з погляду сучасності: монографія / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007. – 919 с.
7. Злупко С.М. Економічна думка України (від давнини до сучасності). – Львів, 2000. – 370 с.
8. І. Вернадський. Витоки. Творча спадщина у контексті історії економічної думки в Україні: монографія / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання. – 2009. – 862 с.
9. Історія економічних учень: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання. – 2004. – 1300 с. (Класичний університетський підручник).
10. Історія економічних учень: підручник: у 2 ч. / [В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, Т.В. Гайдай та ін.]; за ред. В.Д. Базилевича. – 3 вид., випр. – К.: Знання, 2006. – Ч.1. – 582 с.; Ч.2. – 575 с. (Класичний університетський підручник)
11. Історія економіки та економічної думки: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2018. – 775 с. (Класичний університетський підручник)

12. Історія економічних учень: хрестоматія: навч. посібник / уклад.: В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, А.О. Маслов та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2011. – 1198 с.
13. История экономических учений: учебник: в 2 ч. / Под ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2015. – Ч. 1. – 583 с.; Ч. 2. – 560 с. (Классический университетский учебник).
14. М. Бунге: сучасний дискурс: монографія / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2005. – 697 с.
15. Панорама экономической мысли конца XX столетия / Д. Гринэуэй, М. Блини, И. Стюарт. – В 2-х т. – М., 2002. – Т.1 – 670 с.; Т.2. – 352 с.
16. С. Булгаков. Розмисли. Творча спадщина у контексті ХХІ століття: монографія / За ред. В.Д. Базилевича. – К.: Знання, 2006. – 903 с.
17. Чухно А.А., Юхименко П.І., Леоненко П.М. Сучасні економічні теорії: Підручник / За ред. А.А. Чухна. – К.: Знання, 2007. – 878 с.
18. Шумпетер Й.А. История экономического анализа / Пер. с англ.; под. ред. В.С. Автономова: в 3-х т. – СПб.: Экономическая школа. – 2001. – Т. 1. – LVI. + 494 с.; Т. 2. – VIII + 494 с.; Т. 3. – X + 678 с.
19. Boumans M., Davis J. Economic Methodology. Understanding Economics as a Science. – 2-nd ed. – L.: Palgrave Macmillan, 2017. – 248 p.
20. Ekelund R.B., Hebert R.F. A History of Economic Theory and Method. – 5-th ed. – N.Y.: Waveland Press, 2007. – 637 p.
21. Landren H. Colander D.C. History of Economic Thought. – 4-rd ed. – Boston: Cengage Learning, 2011. – 544 p.
22. Roncaglia A. The Wealth of Ideas. A History of Economic Thought. – Cambridge: Cambridge University Press, 2009. – 582 p.
23. Sandmo A. Economics Evolving: A History of Economic Thought. – Princeton: Princeton University Press, 2011. – 489 p.